

Verslag Alzheimer Café Tilburg 14 mei 2024

Thema: De invloed van dementie op taal

Gastspreker: dr. Jet Vonk

Dr. Jet Vonk doet onderzoek naar de invloed van dementie op taal; zij onderzoekt of we door het vastleggen van subtiele taalveranderingen kunnen bijdragen aan een eerdere diagnose van dementie.

Dementie kan communicatie lastiger maken doordat er vaak problemen ontstaan met taal en spraak. Je kunt niet meer op de juiste woorden komen, maakt onsamenhangende zinnen of raakt de betekenis van woorden kwijt. Daarnaast wordt het verwerken van informatie moeilijker. Het vraagt om geduld en soms om andere manieren van communiceren.

Aan de hand van enkele oefeningen legt mevrouw Vonk uit dat we verschillende eigenschappen van woorden kunnen illustreren. Deze eigenschappen maken sommige woorden makkelijker dan andere woorden. Dementie tast vaak eerst minder frequente en complexere woorden aan. Mevrouw Vonk spreekt over woordvindingsproblemen en de oorsprong van verschillende van deze problemen, zoals bijvoorbeeld

- Lexicaal (woorden): Moeite met het vinden van woorden, vervanging door synoniemen of omschrijvingen.
- Semantisch (betekenis): Verlies van betekenis van woorden, waardoor ze in verkeerde context worden gebruikt of niet meer herkend.

Taal is een complex systeem met meerdere niveaus; naast lexicaal-semantic problemen beïnvloedt dementie ook andere taaldomeinen. Door middel van een geluidsopname kunnen we alle taalniveaus onderzoeken voor een compleet beeld van wat er in iemands taal verandert door dementie, en welke taalvaardigheden in tact blijven.

De veranderingen van taal bij dementie hangen samen met welke hersengebieden worden aangetast. Aan de hand van een aantal afbeeldingen geeft mevrouw Vonk aan welke gebieden in de hersenen belangrijk zijn voor welke taalvaardigheden en welke hersengebieden worden aangetast door verschillende vormen van dementie.

Mevrouw Vonk geeft tips voor communicatie met en door mensen met dementie; aan beide kanten kan het helpen door langzaam en duidelijk te spreken, door korte zinnen en eenvoudige woorden te gebruiken, en door de communicatie te ondersteunen met gebaren of andere visuele hulpmiddelen. Een logopedist kan helpen bij het ontwikkelen van persoonlijke communicatiestrategieën voor makkelijkere communicatie wat kan bijdragen aan een betere kwaliteit van leven. Mensen met dementie of zorgverleners kunnen zelf contact opnemen met een logopedist; let erop dat een logopedist ervaring heeft met dementie. De huisarts of casemanager kan ook helpen bij het vinden van een ervaren logopedist.

Na de pauze was er weer volop gelegenheid om vragen te stellen:

- Een van de gasten merkt op in het betoog van mevrouw Vonk de lichaamstaal te missen, waarop mevrouw Vonk antwoordt dat lichaamstaal zeker van groot belang is.
- Op de vraag of afasie en apraxie altijd samengaan, antwoordt mevrouw Vonk dat ze vaak naast elkaar bestaan maar inderdaad ook samen kunnen gaan. Afasie is gelinkt aan taal, apraxie aan spraak.
- Of het zinvol is om mensen met dementie voor te lezen of met hen samen te lezen is niet te zeggen. Het hangt er van af of die persoon het prettig vindt. In dat geval kan het wel helpend zijn.

- Een van de gasten met dementie benoemt dat het heel belangrijk is om langzaam en duidelijk te praten. Laat af en toe een korte pauze vallen, is zijn advies. Herhaal zo nodig (een deel van) de zin. Het is ook belangrijk om open en eerlijk te zijn over je dementie, zodat de ander hiervan op de hoogte is; dat geeft ondersteuning.
- Een logopedist kan oefeningen doen voor taalbehoud en alternatieve communicatievaardigheden aanleren. Een voorbeeld is het werken met pictogrammen en plaatjes. Het kan ook heel nuttig zijn om met een persoon met dementie te werken aan een levensboek, daarbij worden herinneringen opgehaald. Belangrijk is het oogcontact.
- Taal is voornamelijk gepositioneerd in de linker hersenhelft. De emotie zit zowel links als rechts, aan de voorkant. Daar zitten o.a. emotie, empathie, remmingen.
- Op de vraag wat er te zien is op een hersenscan antwoordt mevrouw Vonk dat een hersenscan behulpzaam kan zijn bij het stellen van de diagnose: welke delen van de hersenen zijn aangetast?

Het was een goedbezochte, interessante avond.

Op dinsdag 11 juni 2024 staat het thema 'mantelzorg' centraal. De gespreksleider interviewt een zoon van een persoon met dementie.

Aansluitend is er aandacht voor de uitreiking van het certificaat 'Dementievriendelijke gemeente' aan de gemeente Tilburg.